

Štampa vsak tisknik
in vsilja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za tretje leta „ 1.—

Miročnina se pošilja
opredeljenju v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Politični katol. ti-
šovnega društva do-
ljuje list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pesemski listi dobje
se v tiskarni in po
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Recepti se ne vra-
žajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrtice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 12.

V Mariboru, dne 20. marca 1902.

Tečaj XXXVI.

Zaspana politika.

Članek v zadnjem našem listu pod tem naslovom je našel odmev na Kranjskem. Naša izvajanja o zaspanosti v spodnještajerski politiki se v dopisu iz Maribora v napredno-narodnem dnevniku odobravajo. Pričakovali bi, da vsled tega dopisnik v kranjskem listu istotako povzdi glas, naj se da naši politiki življenje in organizacija. A to se ni zgodilo, ampak obregnil se je zopet ob štajerske duhovnike ter rekel, da so oni vsega krivi, kajti oni so neomejeni (absolutni) gospodarji v spodnještajerski politiki.

Ta trditev se rada ponavlja in mi vemo iz lastnega prepričanja, da jo mnogi, ki malo mislijo, tudi verjamejo. In ker se hoče to mnenje zanesti tudi med kmeti stan ter se v njem vzbuditi nezadovoljnost s stanom, ki stoletja in stoletja že živi z njim v miru in prijateljstvu, zato hočemo danes na to odgovoriti. Naš odgovor bo stvaren in miren ter nima nobenega drugega namena, nego poučiti javnost o dejstvu političnega položaja na Spodnjem Štajerskem.

Kdo ima najvažnejša politična društva na Spodnjem Štajerskem v rokah, posebno ona, ki si prisvajajo pravico, sicer nič delati, a postavljati nam kandidate za različne zbornice? V Mariboru je predsednik političnega društva advokat (dr. Glaser), v Ptujju je predsednik političnega društva advokat (dr. Brumen), v Celju je predsednik političnega društva advokat (dr. Dečko). To so naša najvažnejša društva in

v odločilnih trenutkih so vedno na političnem pozorišču.

Kdo ima spodnještajerske posojilnice v rokah, torej nekako razpoložno pravico čez spodnještajerski denar? V Zvezi slovenskih posojilnic sedi pet advokatov in en duhovnik.* Močno celjsko posojilnico vodi advokat (dr. Sernec) in še ima zraven sebe sedem juristov. Podatki za Južnoštajersko hranilnico nam niso pri rokah. Predsednik mariborske posojilnice je advokat (dr. Glančnik), predsednik ptujske je advokat (dr. Jurtela), predsednik 1. ormoške advokat (dr. Omulec), predsednik 2. ormoške notar (dr. Gersak), predsednik šoštanjske advokat (dr. Mayer), predsednik slovenjebistrške advokat (dr. Urban Lemež). Vse važnejše naše posojilnice niso torej v duhovniških rokah. Nihče pač ne bo zanikal, da je velikega pomena za politiko, v katerih rokah so posojilnice. V deželni zboru sta med osmimi poslanci dva duhovnika in štirje advokati, torej tudi duhovniki nimajo neomejene (absolutne) večine. V državnem zboru so trije poslanci posvetnega stanu, in samo eden duhovnik.

Kdor torej trdi, da imajo na Spodnjem Štajerskem neomejeno politično gospodarstvo duhovniki v rokah, ta je, kakor bi črešnjevski Kresnik rekel, še zelen politik. Tak ne pozna ali razmer ali ima slab namen, javnost nahujskati proti duhovščini, da bi jo kmetško ljudstvo črtelo in sovražilo.

Po političnem gospodarstvu spodnještajerske duhovščine mlatiti, je mahanje po

* Podatke smo povzeli iz XI. letopisa Zveze.

zraku. Dejstveno ona ni imela nikdar tako malo v naši politiki govoriti, kakor sedaj. Toda mi smo prepričani, da je to ne boli.

Sedaj ni čas, da mlatimo po kakem stanu, ampak najbolj umestno bi bilo, da se opusti že enkrat neutemeljeno sovraštvo do namišljenega gospodarstva naše duhovščine ter se začne skupno delati za rešitev našega kmeta iz gospodarskega propadanja in za rešitev slovenske narodnosti.

Kmet gre na dan.

Kakor smo že večkrat poročali, želijo kmeti avstrijski poslanci, da se trgovina z žitom na borzi odpravi, ker ta trgovina, ki se vrši večinoma brez žita in samo s papirji, škoduje avstrijskemu kmetu. Na borzi določajo judje in drugi trgovci cene žitu in kmet se mora, hote ali ne hote po tej ceni ravhati. Za odpravo te trgovine se je v državni zbornici izvolil poseben odsek in poročevalec v tem odseku je naš slovenski poslanec dr. Miroslav Ploj, zastopnik ptujsko-ljutomerskega okraja.

Vlada pa, ki je odvisna v mnogih ozirih od judov, nič kaj ne gori za odpravo imenovane trgovine, za to skuša, da se napravi postava, ki tudi judov ne bo bolela. Začelo se je vsled tega nekako nasprotje med vlado in kmeti poslanci. V čast tem moramo reči, da se držijo trdno, posebno slovenski poslanec dr. Ploj je bil dosedaj vedno v tem odseku med tistimi, ki so neomahljivi ostali na stališču, kmetu koristnem.

Listek.

Odpadnik.

Dogodek iz življenja. — Spisal Nebrigato.

«Jurij, ali te naj spremljam?» vprašala je Anica svojega brata, trgovskega pomočnika, prišedšega domov na počitnice, ko si je ravnokar zapenjal svilnato ovratnico. Deklica, stara kakih 19 let, prikupljivega, nežnega vedenja, oblečena v modro obleko z duhtečim belim klinčkom na prsih in molitveno knjigo v roki, bila je prava podoba nepokvarjene Slovenke. Mirno je vprla kot nebo višnjeve oči v brata in čakala odgovora; a Jurij je molčal.

Globok vzdih izvil se je ubogemu dekletu iz prsi, solze so ji zalile oko in s tresočim glasom je rekla:

«Jurij, ti se sramuješ svoje sestre?! Odkar si začel občevati s ptujskim pritepenem in odkar je prišel k sosedovim nov pomočnik, se me ogibaš in mi na moja vprašanja niti ne odgovarjaš. Oh, prosim te, zapusti vendar tega nasprotnika slovenskega rodu!» . . . —

Jurij je nevoljno mahnil z glavo:

«Pusti me pri miru; kaj me boš učila, ki o vsem tem ničesar ne razumeš. »Štajerca« mi pa le pri miru pusti, kajti on ima

prav, če trdi, da bi se vsi Slovenci morali naučiti nemški, ker so sicer preveč zabiti.»

«Molči, Jurij!» vsklikne užaljena Anica. «Kam si zašel! Ti zaničuješ torej svoj materni jezik, zaničuješ domovino in se sramuješ svoje sestre. O dobro vem, zakaj bi naj vsi Slovenci znali nemški, ko ni treba. Nam kmetom, ki smo vedno doma, zadostuje jezik slovenski.»

«S teboj se ne bom prepiral!» odvrne jezno Jurij in si hiti oblačiti suknjo.

«Toraj ne izdajo moje prošnje ničesar, Jurij?! O, saj vem, zatajil si svojo mater, ki te je rodila ter te učila prve besede v milem slovenskem jeziku; in ta jezik slovenski ti zametuješ ter se oklepaš tujega. Jurij! Bratec! Kaj bo s teboj?»

Jurij je jezno poveznil klobuk na glavo in godrnjaje zaloputnil duri. Zunaj se mu je pridružil Anton, pomočnik v sosedni prodajnici. Bil je dolg, dobro rejen mlad človek, ki se je navzlic slovenskemu imenu Čuk, podpisaval nemško «Tschuck». Oba mladenca sta si pristrčno stisnila roke in se z glasnim «Heil» pozdravila. Potem sta šla naprej pogovarjajo se nemški in Anton mu je dal kar pet iztisov «Štajerca» ter mu pripovedoval, kako napada v današnji številki slovenske mladeniče in dekleta.

Anica pa se je po odhodu Jurjevem zgrudila na stol in bridko zaplakala. Njeno, v ljubezni za domovino, za mili materin jezik vneto srce, občutilo je globoko žalost nad bratom — odpadnikom. «O kako veselo je bilo pač pred dvema letoma», vzdihalo je potrtro dekle, «ko je še brat plamtel za ljubi slovenski rod, ko še ni poznal s sladkimi besedami omamljajočega zapeljivca — a sedaj; — in kedo je temu vzrok?» Ko so bogati trgovci ustanovili nemški list, in ker je Jurij bil ravno v službi pri takem trgovcu-ustanovitelju, poprijelo se je tudi njegovo neizkušeno srce tega, svoji mili domovini sovražnega duha. In na počitnicah se je seznanil s pomočnikom domačega trgovca, ki sta potem skupno ponujala in vsiljevala ljudem tuj list. Mnogo mladeničev in odraslih ljudi dobila sta na limanice ter jim skupno naročala nemško-slovenskega «Štajerca»; le dekleta so se odločno uprle. Pridobila sta komaj dve naročnici. Dekleta so se večkrat shajale, sklenile to in ono ter čitale in širile dobre, v krščansko-narodnem duhu pisane časnike. Mladiči pa, kar jih je ostalo zvestih materi Slavi, so ustavljali mladeniške zveze.

Pa poglejmo, kaj dela Anica. Najdemo jo tam, kjer smo jo pustili, sedečo na stolu in jokajočo. Molitvena knjiga ji je odpadla. —

Vsled tega nasprotovanja med vlado in kmetskimi poslanci se je začela v javnosti povdarjati kmetska struja med avstrijskimi poslanci. In dobro je, da je javnost svojo pozornost obrnila na kmetske poslance in njihove zahteve. To lahko dobri stvari samo koristi. Kmetski poslanci se bodo bolj skrbno držali svojega stališča in kmetske zahteve se bodo prej uslišale.

Skrajni čas je, da sploh avstrijski kmetski poslanci delajo na Dunaju bolj kmetsko politiko. Za druge stanove, njihove potrebe in njihovo izobrazbo, daje država neštete milijone, za kmeta le par milijonov. Ni se potem takem čuditi, da prehaja naša država iz odlično kmetske države v industrijsko državo. Število kmetskega ljudstva pada in, če še je dosedaj znašalo 60 procentov vsega prebivalstva, bo se kmalu število procentov na račun kmetskega ljudstva zmanjšalo.

Slovenski kmetski poslanci naj vedno skrbijo, da kmetske zahteve ne pridejo z dnevnega reda, ampak da se jim posvečuje vedno več skrbi in pozornosti.

Občni zbor politič. društva v Jarenini.

V nedeljo, dne 9. marca se je zbralo lepo število zavednih kmetov na obnem zboru katol. sloven. političnega in gospodarskega društva v Jarenini. Predsednik Gomilšek otvoril zbor in poročal o delovanju društva v pretečenem III. društvenem letu. Društvo je priredilo tri politične shode v III. društvenem letu in sicer v Jarenini, pri Sv. Jakobu in pri Sv. Marjeti ob Pesnici. Krepko je sodelovalo pri prvotnih volitvah za državni zbor, tako, da so bili v župnijah jareninski in šentiljski izvoljeni skoro sami narodni možje. Pritožilo se je zoper krivično ljudsko štetje; vložilo je prošnjo za slov. vseučilišče in za hitrejšo regulacijo Pesnice na poslansko zbornico; povzročilo je tudi, da je šla lani meseca oktobra posebna slovenska deputacija na Dunaj radi regulacije Pesnice. Društvo je imelo v tretjem letu svojega obstanka okoli 160 udov. Dohodkov je imelo 137 K 80 vin., stroškov pa 130 K 79 v. Poročilo o delovanju se je vsprejelo z odobravanjem zborovalcev. Na to je bil soglasno izvoljen novi odbor.

Kot prvi govornik poročal poslanec G. Robič o svojem delovanju.

Najprej označi postopanje Kőrberjevo; grof Taffe se je naslanjal na slovanske stranke, dr. Kőrber pa išče opore le pri nemških

strankah. Dosegel pa vendar je, da državni zbor zopet dela. Poslanec posebno povdarja, da ima mirno vest, da je delal za narod z vsemi močmi. Omenja svoje postopanje glede imenovanja sodnih uradnikov. Kőrber je lepo govoril o uradnikih, kako se naj ravna, žal, da mnogi med nami postopajo čisto nasprotno. Slovencev terjatev ostane vedno ista: dajte nam slovensčine zmožnih uradnikov.

Važno je sledeče za naše vinogradnike: Po postavi z dne 28. marca 1892 se je dalo brezobrestno posojilo na 10 let, in v desetih letih bi se potem moralo vrniti. Nova postava pa dovoljuje brezobrestno posojilo na 10 let, ki pa se po preteku teh 10 let vrne še le v 20 letih, kar je gotovo jako ugodno za vinogradnike, ki jim je trtna uš ugonobila gorice, pa jih hočejo obnoviti z ameriškim nasadom. Prej je država dala toliko kot dežela, sedaj pa da lahko država tudi več nego dežela. Škoda le, da se vse premalo vinogradnikov oglašja za posojilo pod tako ugodnimi pogoji!

V najvažnejšem celiskem vprašanju je poslanec brezobzirno odkril nevarnost Stürgkovega predloga. V tem vprašanju ni nobenega pogajanja. Če ne bi vlada zadostno varovala celjskih nemško-slovenskih razredov, pa si bodo slovenski poslanci vedeli pomagati — z obstrukcijo! Zborovalci so viharo pritrdili tej izjavi poslančevi. Med vsesplošnim odobravanjem se je izrekla poslancu Robiču iskrena zahvala in popolno zaupanje za njegovo požrtvovalno delovanje. Gromoviti »živijo«-klici poslancu Robiču so odmevali iz srede kmečkih zborovalcev, jasen dokaz, da hodi pravo pot in dela v korist svojim volilecem. Na razna vprašanja je dal poslanec povsem zadovoljne odgovore.

Kot drugi govornik je kaplan Gomilšek priporočal zbranim kmetom, da naj v bodoče razodevajo več smisla za gospodarski napredek, naj se poslužujejo vedno svojih političnih pravic ter naj skrbijo, da bodo vsi do zadnjega navdušeni Slovenci.

Nato so bile soglasno vsprejete predložene resolucije. Predsednik zaključil zbor in zborovalci so se razšli popolnoma zadovoljni in veseli tega lepega zbora.

Politični ogled.

Državni zbor gre dne 22. marca na počitnice, ki bodo trajale do 9. aprila.

Občinske volitve na Dunaju. Dne 17. marca je volil na Dunaju tretji razred 46 odbornikov za občinski zastop. Izvoljeni

so sami krščanski socijanci, proti liberalcem, vsenemcem in socijalnim demokratom.

Poljedelski delavci na Italijanskem in sicer v Gornji Italiji so ostavili delo. V Vercelli je 6000 delavcev ostavilo vsako delo. Stavka se obrača proti grajščakom, ki kruto in neusmiljeno ravna s svojimi delavci-nekdanjimi kmeti. V Italiji je namreč že zelo izginil kmetski stan z majhnimi in srednjevelikimi posestvi, vse pa so pokupili veliki posestniki, grajščaki in pleminitaši. Nekdanji kmetje pa so postali pri pleminitaših najemniki in delavci. In ti se sedaj upirajo svojim zatiralcem! Veleposestniki pa pravijo, da ne potrebujejo poljedelskih delavcev, ker bodo polja opustili in imeli samo travnike in pašnike. Bo že moralo drugače biti, ker ljudstvo mora živeti!

Volilna preosnova v Švediji. Švedska vlada je predložila državnemu zboru načrt zakona, s katerim se preminja dosedanja volilni zakon. Po novem načrtu sme vsak moški, ki je dopolnil 25. leto in ima volilno pravico v občini, voliti tudi v državni zastop. Izvzeti so le oni, ki zadnja dva leta niso plačali občinskega ali državnega davka, potem pa vojaki, dokler niso zadostili vojaški dolžnosti. Oženjeni in pa oni, ki so dopolnili 40. leto, imajo dva glasova. Volilna pravica se bo na ta način znatno razširila.

Na Irskem so se začeli nemiri. Od Angležev teptani irski narod misli, da je sedaj najugodnejši čas za upor, ker delajo Buri v Južni Afriki toliko preglavic Angležem. Angleški listi zahtevajo, da se ukrene za Irsko izjemno stanje.

Vojna v Južni Afriki. V svoji zadnji številki smo na kratko poročali o novi velikanski zmagi Burov proti Angležem. Danes podajamo obširneje poročilo o tej veliki bitki. Ta bitka se je vršila na sledeči način. Četrtek, 6. t. m. se je podal angleški poveljnik general lord Methuen z 800 konjeniki, 300 pešci in 5 topovi iz Vryburga v Lichtenburg in se je nameraval naslednji dan združiti s četo 1300 mož pri Revifonteinu. Med Tevibothom in Palmith-Knilom pa zadene nanj zasledujoči ga burski general Delarey s svojimi oddelki Burov in sicer od treh strani naenkrat. Napad se je izvršil na ta način, da so se Buri z vso silo zagnali na konjih v hrbet Methuenove čete ter proizročili v njej strašno zmešnjavo. Angleške mule so se splašile in bežale na vse strani. V tej zmešnjavi so bili Angleži tako zavirani na vsakem gibanju, da se niso mogli prav nič braniti. Pri tem pa so neusmiljeno pokale burske puške in v dveh urah je ležalo

Zvonovi so zaklenkali in Anica je preplašeno skočila po koncu, obrisala solze, pobrala knjigo in s klicem: »Moj Bog, kako sem se zamudila!« odhitela brzih korakov v cerkev. Tukaj je pokleknila in goreče molila za tep-tani narod slovenski, za brata, da bi ga Bog zopet spravil na pravo pot.

Jurij pa in njegov tovariš Anton se nista zmenila za glas zvonov, ne za cerkev in službo božjo, temveč izustila nekaj nespodobnih besed čez duhovnike in zavila v krčmo.

* * *

Služba božja je končala. Ljudstvo se razhaja in tudi Anica se podviza, da pride poprej domov. Naproti ji pride mladenič visoke vitke postave, prijaznega obnašanja in jo pozdravi:

«Dober dan, Anica!»

Deklica ga začudeno pogleda: «Tako pozdravljaš, Josip? Ali si že pozabil, kaj smo sklenili?»

«Ne zameri, Anica», tolaži jo Josip, «hotel sem te le skušati, ali si ostala zvesta našemu pozdravu: »Bog in domovina!«

«Ti-i porednež, le čakaj!» mu zažuga s prstekom; «včeraj sem videla, da si čital »Štajerca«, ali ne veš, da mi dekleta ne govorimo s takim, ki čita ta list. Ta sklep hočem tudi izpolnjevati.» In hotela je oditi

mimo njega, pa on ji je smehljaše zastavil pot:

«Nikar se ne šali, Anica. Kako pobalinsko napada sedaj naše duhovnike, naše mladeniške zveze. — Veš, Anica! Jaz čitam ta list le zato, da mu znam potem odbiti njegove nesramne napade ter ga tako pred ljudmi razkrinkati. Sicer pa ne svetujem nikomur, da bi ga čitali, razun onim, ki znajo tudi brati med vrstami!»

«Kako čudno govoriš, Josip; — kaj pomeni to, med vrstami brati?»

Josip se dobrovoljno nasmeje in reče: «To so tisti, ki čitajo laž in obrekovanje, kakoršno se nahaja v »Štajercu« in znajo potem iz tega posneti resnico ter sprevideti podlost njegove pisave. — Čakaj, Anica, kaj pa je s tvojim bratom? poprej sem ga videl, da je z onim Čukom odšel v gostilno. Škoda fanta, da je zašel tako daleč, on bi lahko slovenskemu narodu mnogo koristil.»

Anica je globoko vzdihnila in si otrla solzo. «Molčiva o tem, Josip; kolikor sem si že prizadevala, da bi se spreobrnil, pa vse moje prošnje so bile zaman. — In v krčmo je šel, praviš?»

«Da, — pa dovolj o tem, moral bom domov; pridite po večernici v čitalnico; imamo zborovanje, pa naj vas pride v obilnem številu. — Pa brata pripelji seboj, veš!»

«Bom, ako bo hotel iti!»

«Bog in domovina!»

«Bog in domovina!», zadonelo je iz dekliskega grla — in odhitela je. Josip pa je postal, pogledal za njo, vzdihnil in z glavo zmajal.

«Škoda Jurija, da se nam je izneveril!» Popravil si je slovenski ovratik in s ponosnimi koraki odšel na nasprotno stran, da še ukrene potrebno za popoldanšnjo zborovanje.

* * *

«Jurij, po večernici je v čitalnici zborovanje; ali prideš?»

«Danes ne utegnem», je kratko odvrnil.

«Vsakokrat si bil navzoč, menda vendar ne boš sedaj tako ošaben, da ne bi šel; tudi Josip, s katerim sta si vendar prijatelja, me je prosil naj te povabim.»

«Ako sem ti že rekel, da ne utegnem, pa mir besedi!»

Anica je stopila pred njega povzdignila roke in ga milo prosila:

«Jurij, ako količkaj ljubiš svojo sestro in domovino, pojdi; in če drugače nočeš, pojdi vsaj radi mene.»

Jurij je storil par korakov po sobi ter rekel zamolklo: «No pa pridem!» Vzel je klobuk in odšel.